

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

1 (4) 2024

2024

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 1(4) - 2024

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2024

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори. сиёсий фанлар номзоди. профессор.

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

Турсунов Равшан Нормуратович – тарих фанлари доктори, Ўзбекистон Миллий Университети Тарих факултети доценти

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гўлнора Абдукаҳхаровна –
т

Гурдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич - юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Жавлиева Шахноза Баходировна – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети;

Бобомуротова Латофат Элмуродовна - педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), Самарқанд давлат университети.

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;
Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Василя Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарқанд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Электрон журнал **1368-сонли гувоҳнома** билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEM S TEAM” масъулияти чекланган жамияти.

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Mustafoyev Abubakr Muhiddin o'g'li</i> XIII VA XIV-ASRDA YASHAB IJOD ETGAN BUXORO FAQIHLARI VA ULARNING ASARLARI TAVSIFI (1-qism).....	9-14
<i>Mirzayev Avazbek</i> ANDIJON TAJRIBA PAXTA DALASI TARIXINING ARXIV HUJJATLARIDA YORITILISHI	15-21
<i>Алиджанова Лазизахон Аббасовна</i> ИЛМИЙ ТАДҚИҚОТЛАРДА ДИН ВА ТАБОБАТ МАСАЛАСИНИ ЎРГАНИШДАГИ ЁНДАШУВЛАР	22-28
<i>Sobirov Sardorbek Abdusattor o'g'li</i> XIX-ASRNING IKKINCHI YARMIDA SHARQIY TURKISTONDA ROSSIYA VA BRITANIYA IMPERIYALARI RAQOVATI	29-34
<i>Джалолов Бахром Джамолович</i> СОВЕТ ҲОКИМИЯТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОНДА “ПАХТАЯККАҲОКИМЛИГИ” СИЁСАТИ ВА БОЛАЛАРГА КЎРСАТГАН ТАЪСИРИ	35-39
<i>Махматкулова Нозикой Чориёевна</i> О'ЗБЕКИСТОНДА XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA IRRIGATSIYA-MELIORATSIYA VA QISHLOQ XO'JALIGINI MEKANIZATSIYALASH SOHASIDA YURITILGAN KADRLAR SIYOSATI	40-45
<i>Ochilov Farhod</i> O'ZBЕKISTONDA O'ZINI O'ZI BOSHQARISH ORGANLARINING AHOLINI IJTIMOY NIMOYA QILISHDAGI FAOLIYATI	46-52
<i>Ҳамроева Нодира Нормуродовна</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ЕР-СУВ ИСЛОҲОТИ ЖАРАЁНИДА ИЖТИМОЙ МУОММОЛАР	53-58
<i>Мамажонов Алишер, Алишеров Абдувоҳид Алишерович</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ГИДРОЭЛЕКТР СТАНЦИЯЛАРНИНГ БАРПО ЭТИЛИШИ ТАРИХИ	59-65
<i>Tursunov Ravshan Normuratovich</i> XIX-ASRNING IKKINCHI YARMI – XX-ASR BOSHIDA TURKISTON O'LKASIDA SODIR BOLGAN ZILZILALAR TARIXIGA BIR NAZAR	66-71

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Умурзакова Мўътабархон Нодир қизи</i> СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ СОҲАСИНИ ТИББИЙ СУҒУРТА АСОСИДА МОЛИЯЛАШТИРИШ МОДЕЛИ	72-78
<i>Ro'zmetov Bahodir Shomurotovich</i> TURIZMDA XIZMATLAR MOHIYATI VA UNING IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISHNI TA'MINLASHDAGI O'RNI	79-90
<i>Shanazarova Nilufar Baratovna</i> MILLIY IQTISODIYOTDA TRANSPORTNING AHAMIYATI	91-99
<i>Рахимов Ойбек Бахтиёрович</i> АВТОТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИНИ СУҒУРТА ҚИЛИШНИНГ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ МОХИЯТИ	100-109

<i>Болтаев Нурали Шираматович</i> АГРАР ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА КАДРЛАР САЛОҲИЯТИНИ БАҲОЛАШ МЕЗОНЛАРИ АСОСИДА КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШНИНГ ЙЎНАЛИШЛАРИ	110-118
<i>Эрханов Муҳаммаджон Абсайитович</i> ДАВЛАТНИНГ ХАЛҚАРО РЕЙТИНГ ВА ИНДЕКСЛАРДАГИ ЎРНИНИ ЯХШИЛАШДА ИҚТИСОДИЙ БАРҚАРОРЛИКНИНГ ЎРНИ	119-124
<i>Жураева Гульзира</i> АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В МЕЖДУНАРОДНОЙ ТОРГОВЛЕ И УСЛУГАХ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ	125-130
<i>Akbarov Husan O'zbekxonovich</i> BOG'DORCHILIKDA TEXNIK SAMARADORLIKNI TAHLIL ETISHNING PARAMETRIK VA NOPARAMETRIK USULLARI	131-136
<i>Yaqubova Yulduz Raimovna</i> KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING ISHLAB CHIQRISHINI SAMARALI AMALGA OSHIRISH KO'RSATKICHLARI	137-147
<i>Рахимбаев Акмал Азатбоевич</i> ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДЛАРИНИ САНОАТГА ИХТИСОСЛАШУВ ДАРАЖАСИНИ ТАРМОҚЛАР БЎЙИЧА АНИҚЛАШ	148-157
<i>Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li</i> SAMARALI SOLIQ SIYOSATI-INNOVATSION RIVOJLANISHGA O'TISHNING ASOSIY SHARTI	158-170
09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна</i> БАҲОУДДИН НАҚШБАНД РУБОЙЛАРИНИ ШАРҲЛАГАН АЛЛОМА	171-175
<i>Шарифходжаева Наргиза Абдуманноновна</i> ФИЛОСОФИЯ СВОБОДЫ, РАВЕНСТВА И СОЦИАЛЬНОЙ СПРАВЕДЛИВОСТИ МУХАММАДА АЛИ ДЖИННЫ	176-181
<i>Nasimov Azizbek Azimovich</i> АХВОРОТЛАШГАН ЖАМИЯТ РИВОЖЛАНИШИДА АХЛОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ ФАЛСАФИЙ МОНИЯТИ	182-186
<i>Norkulov Olim Nasimovich</i> GLOBALLASHUV JARAYONIDA MIGRATSIYANING AHOLI AXLOQIY QADRIYATLARIGA TA'SIRI	187-191
<i>Хасанов Бобуржон Хакимович</i> ОММАВИЙ НОРОЗИЛИКЛАРНИ ОЛДИНИ ОЛИШ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	192-197
<i>Quratboyev Alisher Maxsudovich</i> YANGI O'ZBEKISTON VA IJTIMOY DAVLATCHILIK	198-204
<i>Raxmonberdiyev Islombek Ilxom o'gli</i> SIVILIZATSIYALAR TARAQQIYOTIDA MADANIYATLAR TO'QNASHUVINING IJTIMOY- FALSAFIY AHAMIYATI (Samyuel F. Xantingtonning "Sivilizatsiyalar to'qnashuvi" asari asosida).....	205-214

<i>Shukurov Orif Jumaboyevich</i> JAMIYATDA YOSHLARNING IJTIMOYIY AKTIVLIGINI OSHIRISH XUSUSIYATLARI VA TAMOYILLARI	215-219
10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Akhmedov Oybek Saporbayevich</i> THEORETICAL OVERVIEW OF THE DEFINITION “TERM” AND “TERMINOLOGY” IN LINGUISTIC SURVEYS	220-227
<i>Ravshanova Gulrukhbegim Qaxramon qizi</i> ЯНГИ ЎЗБЕК ШЕЪРИЯТИДА ҲАЖВНАВИСЛИК АНЪАНАСИ	228-232
<i>Ortiqova Mavluda Nurmahammadovna</i> AQOID ILMIDA KAROMAT TUSHUNCHASI VA BADIY ADABIYOTDAGI TALQINI	233-237
<i>Uliqova Mavludaxon</i> “QON-QARINDOSH” KONSEPTINI FONETIK-FONOLOGIK SATHDA NAMOYON BO’LISHI	238-243
<i>Rahmonov Asror ibni Nusrat</i> HERMANN HESSE HAYOTI, IJODI VA ADABIYOTDAGI O’RNI	244-252
<i>Raxmatova Dilafruz Nusratilloevna</i> SAMARQAND JADIDCHILIK MAKTABI VAKILLARI ASARLARINING TIL XUSUSIYATI	253-258
<i>Djuraeva Muxlisa Shadiyarovna</i> INGLIZ VA O’ZBEK TILLARIDA OILAVIY NUTQDAGI IJTIMOYIY-MADANIY FARQLAR	259-265
<i>Vokhidova Tamanno Saidjonovna</i> MEDIALINGUISTICS AS A MODERN SCIENTIFIC DIRECTION	266-271
<i>Djurayeva Shahlo G’ulom qizi, Sattarova Ismigul Baxtiyorovna</i> INGLIZ ADABIYOTLARIDA KIRITMA BIRLIKLARINING BADIY SEMANTIKASI	272-277
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Uzakova Go’zal Sharipovna</i> O’ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA “YASHIL QURILISH”NI AMALGA OSHIRISHNING HUQUQIY MASALALARI	278-286
<i>Murzaev Shuxrat Shavkatovich</i> СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ КАТЕГОРИИ ПРАВОПОНИМАНИЯ	287-293
<i>Qosimov Botirjon Ma’rufjon o’g’li</i> SUD HOKIMIYATINING MOLIYAVIY MUSTAQILLIGI: KONSTITUTSIYAVIY TAHLIL	294-301
<i>Islombek Abdikhakimov</i> QUANTUM COMPUTING AND LEGAL READINESS FOR E-GOVERNMENT SERVICES	302-309
<i>Hodjaeva Shirinxon Olimxon kizi</i> ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В СУДЕБНОЙ СИСТЕМЕ	310-315
<i>Jiyenbayev Bahadir Ospanovich</i> EKOLOGIK AUDITNI HUQUQIY TA’MINLASHNING AYRIM XUSUSIYATLARI: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA	316-322
<i>Aliyev Sobir Tursunboevich</i> СУД ҲУКМИНИ ЧИҚАРИШ ЖАРАЁНИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШ ИМКОНИАТЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ	323-329

Адембаев Аралбай Куралбаевич

АЙРИМ ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАР ЖИНОЯТ ҚОНУНЛАРИДА ТРАНСПОРТ ВОСИТАЛАРИ
ҲАРАКАТИ ЁКИ УЛАРДАН ФЙДАЛАНИШ ХАВФСИЗЛИГИ ҚОЙДАЛАРИНИ БУЗИШ УЧУН
ЖАВОБГАРЛИК МАСАЛАЛАРИ 330-339

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

Матенов Рашид Бекимбетович, Анатолий Викторович Тряпельников

ЮРИДИЧЕСКИЙ ТЕКСТ КАК ОБЪЕКТ ОБУЧЕНИЯ РУССКОМУ ЯЗЫКУ СТУДЕНТОВ-
ЮРИСТОВ: ИННОВАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖОТРАСЛЕВЫЕ
ПЕРСПЕКТИВЫ 340-346

Хаййева Ирода Адамбаевна

TALABALARGA ZAMONAVIY O'ZBEK SHE'RIYATI VA FOLKLOR MUNOSABATINI
TUSHUNTIRISHDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI 347-351

Ayatov Raximberdi Ibragimovich

XORIJIIY TILDA TURIZM VA MEHMONXONA BIZNESI SOHASIGA OID SO'Z VA IBORALARNI
O'QITISHDA TIL KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH 352-357

Saidova Dilobar Ikrambayevna

MEHRIBONLIK UYLARI TARBIYALANUVCHILARIDA IJTIMOIIY XULQ-ATVORNI
RIVOJLANTIRISH ZARURATI 358-361

Eshqobilov Elmurod Menglimurod o'g'li

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK JISMONIY TARBIYA O'QITUVCHISINING
KASBIY-PEDAGOGIK IJODKORLIKNI RIVOJLANTIRISH
METODIKASI 362-367

Ҳамдамова Шахноза Юсупалиевна

ТИББИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИДА ФАНЛАРАРО ИНТЕГРАЦИОН ЁНДАДАШУВ АСОСИДА
ТАЛАБАЛАРНИ КАСБИЙ ЛАЁҚАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ 368-375

Janonova Sitora Berdinazarovna

ТА'ЛИМ ВА ТАРБИYA ТАРАҚҚИYOTИДА КОММУНИКАТИV КОМПЕТЕНСИYA
TUSHUNCHASINING O'RNI 376-381

Турсунбоева Мухлиса Анвар қизи

ТАБИИЙ ФАНЛАР ФАКУЛЬТЕТЛАРИДА ИНГЛИЗ ТИЛИНИ КАСБГА
ЙЎНАЛТИРИЛГАНЛИК АСОСИДА ЎҚИТИШ ПЕДАГОГИК МУАММО
СИФАТИДА 382-387

Bakhadirova Shoxina Nadir kizi

INGLIZ TILIDA GAPIRISH KO'NIKMASINI RIVOJLANTIRISHGA YO'NALTIRILGAN MASHQ VA
TOPSHIRIQLARNI ONLINE KO'RINISHDA O'QITISH 388-392

Qurbonova O'lmasoy Usmonovna, Niyozova Shohista Nusratilloevna

OILA BARQARORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK OMILLARI 393-397

Xudayberdiyeva Mahliyo Zayniddin qizi

BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA KOMMUNIKATIV YONDASHUV ASOSIDA KASBIY SIFATLARINI
RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI VA INNOVATSION
METODLARI 398-403

Ayatov Raximberdi Ibragimovich

Инглиз тили о'қитувчиси

Turizm fakulteti "Fakultetlararo chet tillar" kafedrasi
"Alfraganus University" Nodavlat oliy ta'lim tashkiloti

XORIJIY TILDA TURIZM VA MEHMONXONA BIZNESI SOHASIGA OID SO'Z VA IBORALARNI O'QITISHDA TIL KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

Annotatsiya. Maqolada ingliz tilida turizm va mehmonxona biznesi sohasiga oid so'z va iboralarni o'qitishda til ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqiladi va tahlil qilinadi. Xalqaro turizm eng yirik va dinamik sohalardan biri sifatida ijtimoiy hayotning barcha jabhalariga, jumladan, tilga ham ta'sir qilishi muqarrar. Turistik atamalarni o'zbek tiliga tarjima qilish va o'zlashtirishga ilmiy yo'naltirilgan ko'plab turistik atamalar ishlab chiqilmoqda.

Kalit so'zlar: ko'nikmalar, ingliz tili, turizm, iboralar, o'qitish, mehmonxona biznesi.

Ayatov Raximberdi Ibragimovich

English teacher of Department of "Interfaculty Foreign Languages"
Faculty of Tourism at the "Alfraganus University" is a
non-governmental higher education organization.

DEVELOPMENT OF LANGUAGE SKILLS IN TEACHING WORDS AND PHRASES RELATED TO TOURISM AND HOTEL BUSINESS IN A FOREIGN LANGUAGE

Abstract. The article examines and analyzes the issues of language skills development in teaching words and phrases related to the field of tourism and hotel business in English. As one of the largest and most dynamic industries, international tourism inevitably affects all aspects of social life, including language. Many touristic terms are being developed scientifically oriented to the translation and mastering of touristic terms into Uzbek.

Keywords: skills, English, tourism, expressions, teaching, hotel business.

Аятлов Рахимберди Ибрагимович

учитель английского языка
межфакультетской кафедры иностранных языков
Университет Альфраганус

РАЗВИТИЕ ЯЗЫКОВЫХ НАВЫКОВ ПРИ ОБУЧЕНИИ СЛОВ И ФРАЗ, СВЯЗАННЫХ С ТУРИЗМОМ И ГОСТИНИЧНЫМ БИЗНЕСОМ, НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ

Аннотация. В статье рассматриваются и анализируются вопросы развития языковых навыков при обучении словам и фразам, связанным со сферой туризма и гостиничного бизнеса, на английском языке. Будучи одной из крупнейших и наиболее динамично развивающихся отраслей, международный туризм неизбежно влияет на все аспекты общественной жизни, включая язык. Многие туристические термины разрабатываются научно ориентированными на перевод и освоение туристических терминов на узбекский язык.

Ключевые слова: навики, анлийский язык, туризм, выражения, преподавание, гостиничный бизнес.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V4I1Y2024N48>

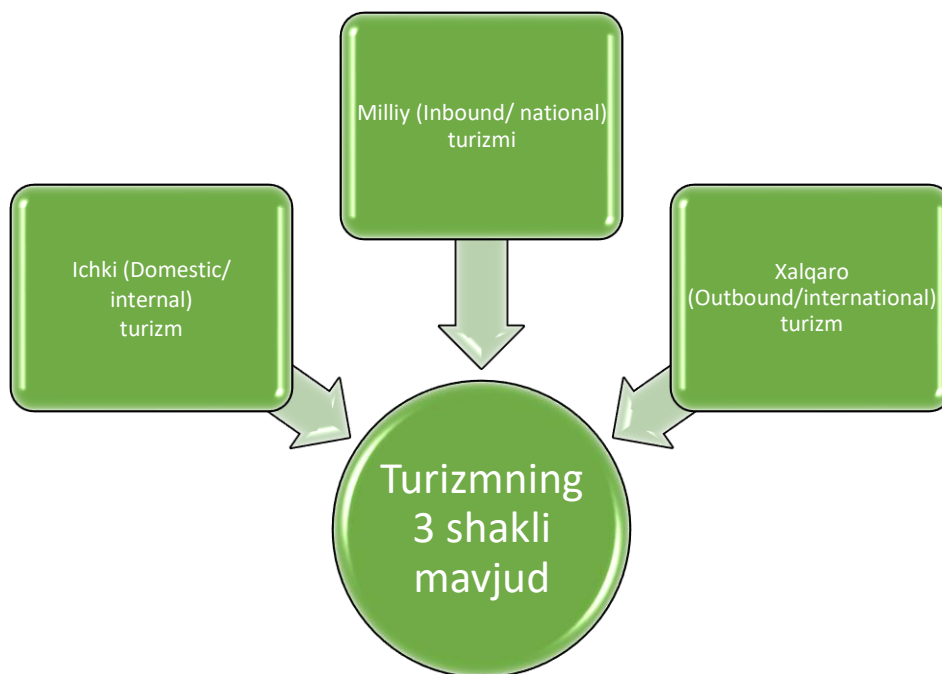
Xalqaro turizm sohasidagi mutaxassisning faoliyati turli xil va o'zaro bog'liq bo'lgan tarkibiy (maqsad, vositalar, obyektlar, subyektlar) va funksional (mazmun, dizayn, aloqa va boshqalar) komponentlardan tashkil topgan yaxlit tizimdir. Hozirgi vaqtda turizm mutaxassisi faoliyatining ijtimoiy-madaniy, psixologik va lingvistik mohiyati paydo bo'lib, bu kasbga nafaqat bog'liq, balki uzoq va ko'p tarmoqli bilimlarning uyg'unligi, o'zaro ta'siri va o'zaro ta'sirini o'z ichiga oladi. Bunday sharoitda turizm sohasidagi mutaxassisning kasbiy faoliyat sohasi haqida gapirish, turizm sektorining o'zi va tegishli sohalar mutaxassisi tomonidan bajariladigan turli xil funksiyalarning umumiyligini hisobga olgan holda gapirish tavsiya etiladi, mutaxassisning tayyorgarligi va ijtimoiy yetukligi, turizm faoliyatining kasbiy-kompetentlik tuzilmasi va tabiatining ortib borayotgan murakkabligi natijasida kasbiy moslashish qulayligi izohlanadi [1].

Mehmonxona biznesi — bu xodimlar uchun xorijiy tilni bilish majburiy bo'lgan faoliyat sohasi. Axir, xodimlar doimiy ravishda dunyoning turli burchaklaridan kelgan mehmonlar bilan muloqot qilishadi. Bunday vaziyatlarda ingliz tili havola sifatida muhim rol o'ynaydi. Xorijlik mehmonlar bilan doimiy muloqotda bo'lgan mehmonxona xodimlari nafaqat ularning so'rovlarini tushunishlari, balki xorijliklarning mentalitetining o'ziga xos xususiyatlarini inobatga olgan holda so'rovlarga adekvat va professional tarzda javob berishlari, savollarga javob berishlari kerak. Shunday qilib, bo'lajak mehmondo'stlik mutaxassislari tomonidan xorijiy tilning umumiy grammatik va sintaktik tuzilmalariga muvofiq leksik minimumni o'zlashtirish bilan bir qatorda, xorijiy jamiyat madaniyati tushunchalarini, jumladan, kommunikativ va xulq-atvor ko'nikmalarini o'zlashtirish haqida gapirish kerak. Ushbu natijaga erishish uchun xorijiy tilni ongli, funksional yo'naltirilgan o'rgatish zarur, bu boshqa narsalar qatorida kasbiy yo'naltirilgan lug'atni tanlash va grammatik hodisalarning kommunikativ imkoniyatlarini hisobga olishni o'z ichiga oladi. Shunga ko'ra, o'quv mazmunini tanlash va xorijiy tilni o'qitish jarayonini tashkil etish mehmonxona xo'jaligida bo'lajak xodimning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda nihoyatda muhim ahamiyatga ega.

Maqolaning asosiy materialining taqdimoti. Ushbu maqolaning maqsadi talabalar — mehmonxona korxonalarining bo'lajak xodimlarining xorijiy til kompetensiyasini shakllantirish xususiyatlarini ko'rsatishdir. Ushbu ishning dolzarbligi mehmonxona biznesining biznes sohasi sifatida juda tez rivojlanayotganligi bilan bog'liq. Ingliz tili asosiy xalqaro til hisoblanadi, shuning uchun mehmonxona xodimlarining ingliz tilini bilish darajasi korxonada samarali faoliyatining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi [3].

Mehmonxonaning barcha xodimlari ingliz tilini hech bo'lmaganda asosiy darajada bilishlari kerak, ammo o'z vazifalari doirasida mijozlar bilan bevosita aloqada bo'lganlar tilni yuqori darajadagi suhbat darajasida o'zlashtirishlari kerak. Biznesni muvaffaqiyatli olib borish va xalqaro bozor munosabatlarining izlanuvchan ishtirokchisi bo'lish uchun mehmonxona rahbariyati ingliz tilini biladiganlarga ustunlik berib, kadrlarni puxta tanlashi kerak. Bu shuni anglatadiki, ingliz tilini biladigan mutaxassislar talabga ega va mehnat bozorida sezilarli raqobatdosh ustunlikka ega.

S.Bagirovaning fikricha: “Turizm – jismoniy shaxs o‘zining doimiy yashash joyidan sog‘lomlashtirish, ta‘lim olish, kasbiy-amaliy yoki boshqa maqsadlarda boradigan, ya‘ni bu holda mamlakatda haq to‘lanadigan faoliyat bilan shug‘ullanmaydigan joy, bir yil muddatga tark etadi, ya‘ni sayohat qiladi”.

Ma‘lumki, turizm xizmatlari sohasi terminologiyasida ingliz tili asosiy asos hisoblanadi. Bugungi kunda ko‘plab mamlakatlar zamonaviy turizm terminologiyasidan tobora ko‘proq foydalanmoqda:

- OB - faqat mehmonxonada turar joy.
- BB - mehmonxonada nonushtani o‘z ichiga olgan ovqatlanish rejasi.
- HB - mehmonxonada kuniga 2 marta ovqatlanish. Odatda bu nonushta va kechki ovqat, lekin ba‘zi mehmonxonalarda nonushta va tushlik bo‘lishi mumkin. Tushlik va kechki ovqatdagi ichimliklar odatda narxga kiritilmaydi.
- FB - mehmonxonada kuniga 3 mahal ovqat (nonushta + tushlik + kechki ovqat). Tushlik va kechki ovqatdagi ichimliklar odatda narxga kiritilmaydi.
- AI, All inclusive – bu harakat kuniga nafaqat 3 marta ovqatlanish, balki engil nonushta, gazaklar va kechki ovqat kabi qo‘shimcha xizmatlarni ham o‘z ichiga oladi. Ichimliklar narxga kiritilgan. Ba‘zan bu faqat mahalliy ishlab chiqarilgan ichimliklar bo‘lishi mumkin, chet elliklar esa qo‘shimcha evaziga sotiladi.
- SGL - bir kishilik turar joy.
- DBL - ikki kishilik xona.
- TRPL - uch kishilik xona.
- Suite - lyuks xonada joylashtirish.
- ExB - ikki kishilik xonada qo‘shimcha karavot.
- Chld - bola (odatda narx ikki kattalar bo‘lgan xonada bola uchun ko‘rsatilgan).
- SV - dengiz ko‘rinishi.
- Bed Occupancy – to‘shaklar sonining sotish uchun e‘lon qilingan songa (o‘rtacha bandlik) ratsional nisbati.

- Blanket Reservation – guruhlar uchun ma'lum miqdordagi xonalarni rejalashtirish.
- Brunch - bu nonushtadan keyin, lekin tushlikdan oldin va ikkalasini ham almashtiradi.
- Cabana - asosiy binodan alohida turadigan va ba'zan yotoqxonalar sifatida jihozlangan bungalov kabi plyajdagi (yoki hovuz yaqinidagi) bino.
- Complimentary Ticket - bepul sayohat.
- Commercially Important Persons - boshqa yo'lovchilarga nisbatan imtiyozli lavozimni egallash huquqini beruvchi maxsus hujjatning xaridori.
- Deluxe - hashamatli mehmonxona turi (xususiylar hammom va to'liq xizmat).
- Duty-free Goods - bojxona solig'i solinmaydigan tovarlar.
- Double-up - ikki kishilik yashash tizimini tashkil etish (begona kishilar bitta xonani egallab olishganda, ma'muriyat maxsus stendda ushbu xonaning raqami ostidagi cho'ntakda 2 ta kartani (chekni) saqlaydi).
- Endorsement – boshqa havo kemasiga aviachiptani almashtirish yoki qayta ro'yxatdan o'tkazish imkoniyatini o'z ichiga olgan vakolatlar.
- Full House - bu atama mehmonxona 100% bandligini bildiradi (barcha xonalar sotiladi).
- Free Port – turistlar tovarlarni bojxona to'lovlarisiz xarid qilishlari mumkin bo'lgan port.
- Front Desk - mehmonlar ro'yxatdan o'tadigan mehmonxona resepsiyoni.
- Grandmaster - tashqaridan qulflangan barcha mehmon xonalarini ochadigan bitta kalit.
- Guest History - mehmonning to'liq yashash dasturi, shu jumladan xonaning bandligi, to'lov, maxsus ehtiyojlar, kredit (bunday yozuv kartalarda amalga oshiriladi; yirik mehmonxonalarda ma'lumotlar kompyuterga kiritiladi) yozuvi.
- Housekeeper's report - old ofisda joylashgan, xonalarining holati (tozalash, ta'mirlash va boshqalar) to'g'risidagi haqiqiy ma'lumotlarni aks ettiruvchi yozuvlar varag'i.
- Hotel Garni - bu restoransiz mehmonxona (hatto nonushta ham emas).
- Inclusive Terms - turar joy va ovqatlanish tarifi (kuniga uch marta).
- Junior Suite - bu kun davomida yashash xonasiga aylantirilishi mumkin bo'lgan yopiq uxlash joyiga ega katta xona.
- Luggage Pass – turistga mehmonxonadan bagajni olib chiqish huquqini beruvchi karta.
- Master Key - poldagi barcha xonalar uchun barcha kalitlarni almashtiradigan bitta kalit. Bundan tashqari, pol kaliti deb ataladi.
- Mystery Tour - tog'lardagi boshpana (tog' turizmida qo'llaniladi).
- Most Important Person - ayniqsa muhim shaxs.
- No-Show Employees - mehmon yo'qligida qat'iy ravishda bajarilishini ta'minlaydigan jadval bo'yicha ishlaydigan xodimlar.
- Out of Order - bu xonadagi uskunaning buzilishi yoki noto'g'ri ishlashi tufayli xona yashashga tayyor emas.
- Party Ticket - guruh chiptasi.

- Rack Rate - to'liq xona narxi (chegirmalarsiz).
- Referral - bu mehmonning shaxsiy mulkining bir qismi keyingi kelguniga qadar xonada qoladigan bron qilish tizimi.
- Rest House- kichik mehmonxona.
- Revalidation Sticker - Parvoz kuponidagi rasmiy yozuv amalga oshirilishi kerak bo'lgan yangi bronni bildiradi.
- Room Board - mehmonxona xonasi haqida ma'lumot (shartlar, xizmat ko'rsatish, imkoniyatlar).
- Safe-Deposit Boxes - saqlash joyidagi mehmonlar qimmatbaho buyumlar va naqd pullarni saqlaydigan alohida bo'lim.
- Service Charge - odatda xizmat ko'rsatish bo'limi uchun to'lov uchun hisob-kitobga 10 dan 20 foizgacha qo'shiladi.
- Skipper - to'lanmagan chek qoldirib, yashirincha ketgan mehmon.
- Standby - tasdiqlangan bronga ega bo'lmagan, lekin so'nggi daqiqada samolyotda o'rindiqlar mavjud bo'lsa, aeroportda uchish uchun kutayotgan yo'lovchi. Ko'pgina aviakompaniyalar bunday yo'lovchilar uchun juda past narxlarni taklif qilishadi.
- Tourist Class - ekonom klass deb ham ataladi. Ushbu sinfdagi xonada mehmonning shaxsiy hammomi yo'q va boshqalar [2].

Shunday qilib, ingliz tilida turizm va mehmonxona biznesi sohasiga oid so'z va iboralarni o'qitishda til ko'nikmalarini rivojlantirishda quyidagi usullardan foydalanish mumkin: kommunikativ, loyihaga asoslangan va intensiv. Yuqoridagi usullarni, ularning kadrlar tayyorlashni tashkil etish jarayoni va samaradorligiga ta'sirini o'rganish jarayonida, shuningdek, turizm sohasida ingliz tili kursini ishlab chiqishda biz shunday xulosaga keldikki, loyiha asosidagi ish shakllari, ekskursiyalar ko'rinishidagi amaliy mashg'ulotlar, shuningdek, rolli o'yinlardan keng foydalanish faollikka olib keladi. Ular talabalarning o'quv jarayoniga eng ko'p jalb qilinishiga va shuning uchun uni assimilyatsiya qilishga hissa qo'shadilar. Ushbu yondashuv tufayli talabalar o'qitishda til ko'nikmalarini rivojlantirishni o'rganadilar, ya'ni suhbatni davom ettirish uchun ular grammatik jihatdan to'g'ri iboralarni o'qishadi va tahlil qiladilar: restoranda taomga buyurtma berish, do'konda xarid qilish, bojxona nazoratidan o'tish va hokazo grammatik-iboralar asosida. Shunday qilib, biz ingliz tili darslarida ushbu usul va metodlardan foydalanish turizm sohasida harakat qilish uchun yetarli darajada ingliz tilini bilishni kengaytirish va chuqurlashtirishga yordam beradi, degan xulosaga kelishimiz mumkin. O'z kelajagini ushbu faoliyat sohasi bilan bog'lashni rejalashtirayotgan odam uchun professional turizm va mehmonxona biznesiga oid ingliz tilni o'rganish dolzarb va tavsiya etiladi, chunki turizm nafaqat insonning dunyoni tushunish usuli, balki iqtisodiyotning eng istiqbolli tarmog'idir, shuningdek xalqaro aloqalarni faollashtirish va madaniyatlararo aloqalarni kengaytirishga yordam beradi.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Бацына Я. В., Смирнова Н. Б., & Шарова С. Н. (2022). К вопросу об обучении профессиональному английскому будущих менеджеров отельного бизнеса. Проблемы современного педагогического образования, (74-1), 31-34.

2. Toshboyeva L.J. (2023). Comparison study of tourism terms in English and Uzbek and problems of translation. Modern education (Uzbekistan), (3 (124)), 3-12. doi: 10.34920/SO/VOL_2023_ISSUE_3_1
3. The role of English in the modern world. Relevance of learning English [Electronic resource]. - URL: <https://fb.ru/article/277662/rol-angliyskogo-yazyika-v-sovremennom-mire-aktualnost-izucheniya-angliyskogo-yazyika>

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 1 (4) – 2024

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).